

Museet som et kvalificeret læringsrum

– *hvordan formidler man en arbejderfamilies trange kår? Eller soldaternes hverdagsliv?*

Af Ane Riis Svendsen, undervisnings- og udviklingsansvarlig, Skoletjenesten Københavns Befæstning

Med udgangspunkt i min egen praksis som skoletjenesteansvarlig på Arbejdermuseet og Københavns Befæstning vil jeg her komme med et bud på, hvordan kulturinstitutioner kan ses som kvalificerede læringsrum. Det overordnede spørgsmål er, hvordan museernes skoletjenester kan knytte an til en lærende praksis i mødet med folkeskoleelever, lærerstuderende og læreruddannede. Artiklen vil komme med konkrete eksempler på undervisningsforløb, der bygger på didaktiske modeller, pædagogiske greb og psykologiske læringsteorier.

Eksterne læringsmiljøer er unikke

I de undervisningsafdelinger, jeg arbejder i, udvikler vi løbende pædagogiske profiler, der benytter sig af didaktiske modeller, pædagogiske greb og psykologiske læringsteorier. Det er værktøjer, der tilsammen har til formål at sikre, at museets pædagogiske visioner bliver til konkrete undervisningsforløb. Forløb, der kan fun-

gere som supplement til lærernes daglige undervisning, når de ønsker at tage undervisningen ud af skolen og ind i et andet læringsrum. Læringspotentialerne i de eksterne læringsmiljøer er unikke, fordi der her kan og skal ske andre ting end i skolerne. At skabe kvalificerede læringsrum handler om at udnytte rummene og genstandenes muligheder. De skal inddrages i undervisningen og være omdrejningspunktet for de aktiviteter, vi laver med eleverne. Vi mener ikke, at der kan ske læring i udstillingerne alene gennem oplevelse. Den læring, der kan og skal finde sted, skal italesættes og reflekteres gennem arbejdet med genstandene, rummene og en aktiv dialog mellem de lærende elever, læreren og museets underviser. Den planlagte undervisning skal understøtte skolernes læringsmål og være et reelt supplement til deres hverdag før, under og efter besøget på museet. Heri ligger vores forståelse af museet som et kvalificeret læringsrum. I det følgende vil jeg, med udgangspunkt i min egen praksis, komme med eksempler på de didaktiske og pædagogiske værktøjer, vi bruger, når vi tilrettelægger undervisningen på henholdsvis Arbejdermuseet i København og Københavns Befæstning.

En arbejderfamilies trange kår

„På sporet af Familien Sørensen“ er vores nyeste undervisningsforløb i udstillingen „Familien Sørensen“ på Arbejdermuseet. I dette forløb får arbejderfamilien liv, når man besøger dem i deres lejlighed, sidder i deres seng og holder deres natpote i hånden. Eleverne skal, gennem aktiviteterne i udstillingen, arbejde med familiens enkelte medlemmer. De skal undersøge udstillingen, kigge på og røre ved udleverede genstande for tilsammen at sammenstykke viden om hverdagslivet for familien. På den måde bliver datidens hverdagsliv konkretiseret og nærværende, og der åbnes for „hands on“-oplevelser af historiske menneskers idéer, drømme og tanker. Eleverne skal under hele forløbet arbejde undersøgende, og opgaverne er tilrettelagt således, at museumsbesøget skaber en identifikation i forhold til deres eget hverdagsliv. En arbejdsform og et valg af indhold, der gør læringen brugbar og giver eleverne lyst til at lære mere. Forløbet er tilrettelagt i en før-, under- og efter-struktur, hvilket betyder, at der er udviklet materialer, opgaver og lærervejledning, der klæder læreren på til at arbejde med emnet før og efter forløbet. Målet er, at læreren med vores tilbud får en pakke, som man kan bruge samlet eller vælge at plukke i.

Et andet vigtigt mål for os er, at der i besøget skabes „transfermuligheder“, der kobler elevernes møde med genstandene på museet med undervisningen hjemme i klassen. De skal kunne genkende det, de lærer i skolen, på museet og omvendt. Fx natpotten fra familien Sørensens hjem, som de kan genkende fra læsningen af forfatteren Christian Christensens „En rabarberdreng vokser op“ (1961). Eller be-

skrivelserne af de trange arbejderlejligheder, som de på museet selv besøger og får lov at gå rundt i. Deres arbejde på museet bliver fastholdt i det materiale, de arbejder med på museet, og som tages med tilbage i skolen, når der skal samles op. Læring er situeret, og „transfermulighederne“ er nødvendige at tænke ind i planlægningen af forløbet, hvis der skal ske læring.

Soldaternes hverdagsliv på Garderhøjfortet

På Garderhøjfortet ved Jægersborg station, der ligger gemt mellem villaer og træer, tager vi også udgangspunkt i det fysiske rum: fortet. Eleverne går rundt i de autentisk indrettede rum, der sammen med levn fra fortiden vidner om soldaternes hverdagsliv på fortet under 1. Verdenskrig i perioden 1914-1918. Fortet danner således rammen om vores undervisningsforløb „Soldat for en dag“. Det handler om den sikringsstyrke, der blev indkaldt til forsvar af Danmark i frygt for et muligt angreb fra tyskerne. Eleverne indrulleres som soldater, de skal ligge i soldaternes køjer, undersøge deres tornystre, lave mad i deres køkken og holde udvig efter fjenden. Vi inddrager breve og erindringer, der kan koble følelser og tanker på de hverdagslivs-opgaver, de nu prøver på egen krop. Soldaterlivet bliver på den måde gjort nærværende og identificerbart for nutidens elever.

Vi bruger oplevelsen og udforskningen af det kæmpestore område, hvor fortet, med de hemmelige gange og de underlige tårne, bliver udgangspunktet for læringen. For når oplevelsen får plads og bliver udgangspunkt for undervisningen, skabes der nysgerrighed og lyst til at vide mere hos eleverne. Aktiviteterne i

forløbet giver således eleverne et billede af, hvordan livet har været for soldaterne. Men udforskningen af fortet lægger samtidig op til en formidling af historien om en intakt befæstning, uden ruiner og skudhuller, en befæstning, der står, som da den blev bygget, fordi den aldrig kom i brug. Fortet er et fysisk udgangspunkt, der vækker nysgerrighed hos eleverne og genererer masser af spørgsmål: „Hvorfor er der ingen skudhuller?“ „Hvorfor kom den ikke i brug?“ „Var det ikke kedeligt for soldaterne, når der aldrig kom krig, og man bare skulle vente?“ osv. Spørgsmål, der skaber en naturlig kobling mellem den nationale side af 1. Verdenskrig, hvor Danmark med deres neutralitetspolitik aldrig kom i krig, og den internationale side, hvor den lange skyttegravskrig krævede mange ofre. I begge undervisningseksempler er der fokus på, at eleverne „skal gøre“ historie, det vil sige, at de gennem aktiviteter under forløbet får „hands on“ på historien, og at der lægges op til refleksion. Det er herigennem, at der skabes mulighed for læring.

Fælles refleksionsrum mellem lærerstuderende, læreruddannere og museet

På Arbejdermuseet har vi gennem årene haft mange lærerstuderende i praktik og besøg af grupper af linjefagshold m.v. Førhen arrangerede vi workshops og forløb, hvor vi fortalte de studerende, hvad de kunne bruge os til. Den reflekterende del lå således primært på læreruddannelsen, når de studerende før og efter besøget forberedte sig og skrev opgaver om udfordringer og muligheder på museet som eksternt læringsmiljø. Vi hørte dele af disse refleksioner, når de studerende var på besøg, men ikke nok til at det også kunne komme museets undervisning til gode.

Det var først, da vi med Learning Museum-konceptet indgik et tættere samarbejde med læreruddannerne om at planlægge formen for de planlagte workshops, at de studerendes kritiske, undrende og spørgende indstilling til omverdenen og deres nye lærerfaglighed gjorde, at vi måtte omtænke formen for vores workshops. Vi skulle væk fra det asymmetriske forhold mellem os og dem og hen til at mødes i et fælles refleksionsrum. Derfor er formen med involverende workshops med reelle problemstillinger og konkrete opgaver i udstillingerne, der skal løses, blevet konceptet for de workshops, vi nu afholder, uanset om det er en workshop med geografi, almen didaktik eller historie – og om det er på Arbejdermuseet eller Københavns Befæstning. I samarbejde med læreruddannerne finder vi muligheder, hvorved de studerende kan blive udfordret på deres faglighed. Det sker ved at opstille reelle problemstillinger og opgaver, vi vil have løst. Som da vi på Arbejdermuseet lavede en workshop med geografiholdet fra Zahles, der fik til opgave at tænke geografi ind i udviklingen af et nyt forløb til udskoling. På den måde bliver samarbejdet mellem læreruddannerne et reelt samarbejde om at lave de bedste workshops, og mødet med de studerende bliver et møde, hvor nye idéer kan opstå, og hvor gamle idéer må nedlægges eller justeres.

For vores vedkommende er Learning Museum blevet en ny tradition og en ny struktur for måden, vi laver samarbejder på, med læreruddannelserne og de lærerstuderende. Vi tilbyder ikke faste koncepter, som når vi udbyder faste undervisningsforløb, men vi tilbyder mulighed for forskellige typer af samarbejder. Samarbejder, der på baggrund af vores erfaringer nu fungerer som flydende for-

mer, dynamiske processer, der tager form efter dem, der deltager, uanset om det er workshops, praktikker eller bachelorprojekter. Hvert samarbejde er således et nyt møde, i et nyt refleksionsrum, der udvider museets potentialer som et kvalificeret læringsrum for os, de studerende og læreruddannerne. Vi glæder os til mange nye typer samarbejder og forløb de kommende år.